

Beretning 2018

Agenda Center Albertslund

Agenda Center Albertslund (ACA) blev født ud af tankegangen fra FN om "Vor fælles fremtid", "Bæredygtig udvikling" og "Agenda 21" – hvor miljø og energi kom på dagsordenen for det 21. århundrede.

I dag er verden blevet (endnu) klogere. FN har defineret 17 områder, der griber ind i hinanden, og som skal håndteres samtidigt, for at vi kan skabe et godt liv og en fredelig sameksistens i vores globale landsby. De 17 områder er blevet til "17 Verdensmål for en bæredygtig udvikling". Vi har valgt at følge med og gøre Verdensmålene til vores under parolen "Gør Verdensmål til Hverdagsmål". Og det betyder, at vi ved årsskiftet 18/19 lukker et kapitel i ACA's historie og tager hul på et nyt, hvor vi vil have en bredere tilgang til vores arbejde med miljø, energi og klima i Albertslund.

I 2018 havde vi kontakt med de fleste af byens boligområder og konkrete samarbejder med 25 af dem. Tilsammen repræsenterer de 52 % af byens boliger.

Agenda Centeret - kort

Vi er byens miljøcenter. Vores mål er, at gøre Albertslund bæredygtig! Derfor hjælper vi boligområderne med at øge genbruget og med at spare på el, vand og varme.

Vi arbejder for Stop Spild af mad, flere delefællesskaber, grønnere forbrug med miljømærkede og økologiske produkter i hverdagslivet, for flere solceller og debiler, og for mange flere træer og mere natur - uden gift! Vi udvikler nye ideer og afprøver nye projekter, informerer, laver ekskursioner, har et stort netværk og samarbejder med kommunen.

Agenda Centeret er ikke en del af kommunen. Vi er uafhængige - og derfor først og fremmest borgernes medspiller, når man selv vil gøre sin hverdag og Albertslund lidt mere bæredygtig.

I Agenda Centeret bor også Kulturøkologisk Forening. Det er en medlemsforening, der arbejder med Bydiversitet, Trampesti, synliggørelse af kulturhistorien, bjørneklobekæmpelse og solceller til Afrika.

På vej mod Det bæredygtige Albertslund i 2018

Agenda Centerets (ACA) mål er, at Albertslund skal være bæredygtig – hverken mere eller mindre! Der er tre grundvilkår for, at en by kan kaldes bæredygtig:

- For det første skal ressourcerne bruges igen og igen, byen skal altså være en **kredsløbsby**.
- For det andet skal den energi, byen bruger, være **vedvarende energi**.
- For det tredje skal **adfærden / kulturen** i byen være bæredygtig.

ACA's arbejde og handleplaner er bygget op om disse tre grundvilkår for bæredygtighed - og det er denne beretning også. Endvidere har vi tilføjet et fjerde mere generelt og tværgående indsatsområde:

1. Kredsløbsbyen	side 3
2. Den Vedvarende energiby	side 17
3. Bæredygtig Kultur	side 19
4. Generelt	side 23

Sidst i beretningen er der også afsnit om:

5. "Kulturøkologisk Forening"	side 26
6. "Økonomi og medarbejdere"	side 28
7. "Handleplan 2019"	side 29
8. "Bestyrelse og ansatte"	side 31

1. Kredsløbsbyen - genanvendelse, vand og natur

I de seneste 50 år er antallet af mennesker på kloden fordoblet. Samtidig har vi udviklet en køb-og-smid-væk-kultur, hvor vi forbruger mere. Vi lever længere, og forbruger derfor i længere tid. Vi ønsker, at verdens fattige skal have et anstændigt liv med et dertil knyttet større forbrug. Og så siger prognoserne, at der om 35 år vil være 2 milliarder mennesker mere på kloden. Det presser alt sammen klodens ressourcer. Det er derfor, ACA arbejder for, at vi i Albertslund gør hvad vi kan, for at ressourcerne bliver genanvendt igen og igen i stedet for kun at blive brugt en gang, for så at ende som affald og forurening.

Vores mål er, at Albertslund bliver en kredsløbsby. Det betyder:

- At både de organiske og uorganiske materialer skal recirkuleres. Derfor skal affaldssorteringen og genanvendelsen gøres endnu bedre.
- At vandets kredsløb er udgangspunkt. Derfor skal vi ikke forurene vandet, men til stadighed sikre, at vi har en ren og rigelig grundvandsressource, og at næringsstofferne i regn- og spildevandet recirkuleres.
- At naturens kredsløb er udgangspunkt. Derfor skal vi værne om den, gøre den mere robust og skabe mere af den.

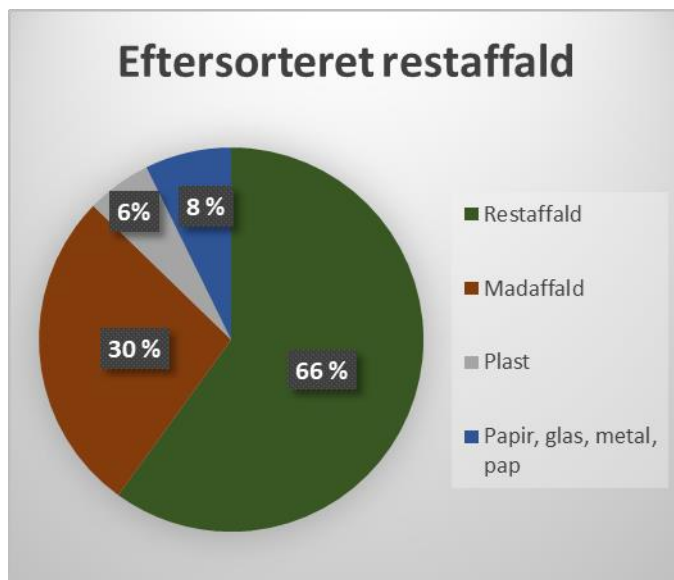
Ikke i mål med affaldssorteringen – endnu! Officielt overgik Albertslund til det nye affaldssystem med 7 fraktioner den 1. oktober 2016. I virkelighedens verden kom nogen boligområder dog først med i 2017, andre i 2018 og enkelte har det endnu til gode i 2019. For os betød det, at vi skulle hjælpe til på flere niveauer samtidig. Heldigvis er Vestforbrændingens begyndervanskeligheder overstået, og de fleste boligområder er nu selvkørende, men der er også dem, der kun er ”let øvede”, og så er der dem, der er helt ”nybegyndere”. Samtidig er der dem, der bare har svært ved at få sorteringen til at fungere.

Med en genanvendelsesprocent på 41 i 2018 blev Kommunalbestyrelsens mål på 50 % ikke nået. Det skyldes selvfølgelig, at alle ikke er kommet med endnu, men det skyldes også, at det bare er svært, at nå de høje procenter. Vi er dog fortrøstningsfulde, for vi oplever generelt en stigende opbakning til sortering og genanvendelse - og så får borgerne bedre hjælpemidler. 2018 blev således det sidste år med de gamle grønne bioposer til madaffaldet. Fremover står den på de mere holdbare grønne plastposer. Noget vi er sikre på, vil være godt for motivationen til at få mere af (det tunge) madaffald sorteret fra.

Eftersortering. Men ét er, at 41 % bliver sorteret fra til genanvendelse, noget ganske andet er, hvor meget genanvendeligt der egentlig stadig ryger ud med restfraktionen og bliver brændt. Altså hvor meget af de resterende 59 % der kan genanvendes. For at få synliggjort det potentiale, eftersorterede vi (på 3 kolde februardage) sammen med kommunen restaffaldet fra 4 boligområder med forskellige ordninger.

Det samlede resultat viste, at i de 1.100 kg restaffald vi eftersorterede, fandt vi 480 kg (44%), der burde have været i en af de andre seks fraktioner til genanvendelse. Af de 480 kg var 325 kg madaffald og 66 kg plast – i alt 391 kg. Med andre ord så går det ganske godt med sorteringen af papir, glas, metal og pap. Tilsammen vejede de fire kun 88 kg. Og det kan selvfølgelig altid gøres bedre, men det er først og fremmest plast og især madaffaldet, der halter. Det er der, vi skal sætte ind.

Heldigvis var mængden af farligt affald og elektronik i restaffaldet også meget lille, men lidt har også ret – især når det handler om farligt affald og elektronik. Det kan gøre meget stor skade de forkerte steder.

Ud fra eftersorteringen kunne vi også konkludere, at sorteringen var bedst i områderne med stativer og to-delte beholdere, og dårligst i områder med minicontainere og nedgravede beholdere. De individuelle ordninger, hvor det er helt præcis identificerbart, hvis affald det er, er mere motiverende end fælles løsninger, hvor ansvaret er mere udvisket.

”Den Grønne” gi’r værdi - den ka’ vi li’! Madaffaldet er vådt og tungt. Derfor er omkring 40 % af en husholdnings affald madaffald. Derfor er det også afgørende, at få rigtig meget madaffald sorteret fra til genanvendelse, hvis vi skal nå kommunens genanvendelsesmål på 50 og senere 60 %. Men nu handler det selvfølgelig ikke kun om kommunens procenter. Det vigtigste er at få udnyttet den (vedvarende)energi, der er lagret i madaffaldet, og at få næringsstofferne tilbage til landbrugsjorden og ind i naturens kredsløb igen. Når vi nu har lavet og finansieret et system, hvor vi kan sortere madaffaldet fra og få biogas og næringsstoffer ud af det, er det rigtig ærgerligt, hvis det ikke bliver brugt mest muligt. Derfor lavede vi sammen med kommunen en kampagne for at bruge ”Den Grønne” – altså den grønne pose (og spand) til madaffaldet.

Vi startede op med et informations- og dialogmøde i KB-salen den 19. april: ”Stærkt på vej mod 50 % genbrug”. Her gjorde vi status på affaldsordningen, fortalte om resultaterne fra eftersorteringen, introducerede de nye grønne poser af genbrugsplast og diskutererede, hvad vi skulle gøre for at få flere til at sortere mere i ”Den Grønne”. Mere end 40 deltog med god stemning og mange kreative input.

Samtidig tog vi forskud på de nye grønne plastposer. Udmeldingen fra Vestforbrændingen var, at de ville levere de nye grønne plastposer til august. Men for at tage hul på de nye tider, indkøbte kommunen to ruller til samtlige husstande i byen, som vi fik til opgave at dele ud, sammen med en folder, vi lavede. I udvalgte boligområder stemte vi dørklokker for at skærpe informationen. Desværre blev de nye poser efterfølgende forsinket fra Vestforbrændingen, der ydermere havde et lager af de gamle bioposer, som de ville bruge op først, hvorfor det trak ud til ind i 2019, inden Vestforbrændingen kunne levere grønne plastposer. Det skabte noget forvirring, når de grønne plastposer slap op, og folk så igen fik udleveret de gamle grønne bioposer. Der var vi på en forklaringsopgave.

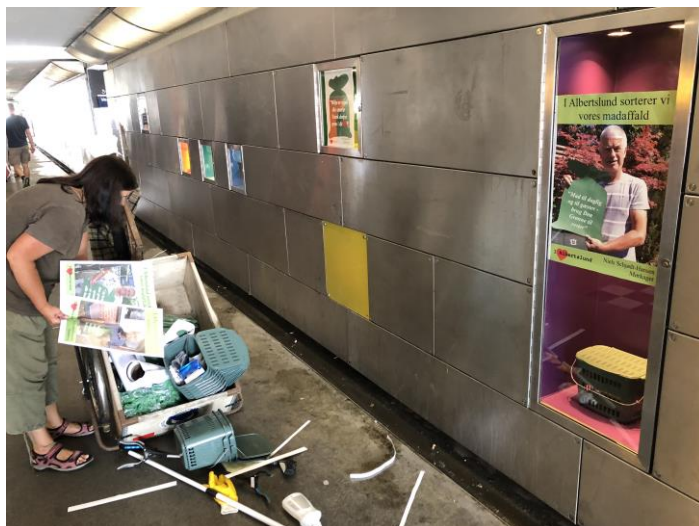
To poser til hver fylder rigtig meget, når de er samlet

Forvaltningen udskrev en slogankonkurrence, som vi byggede videre på. Næsten hundrede borgere var kreative og indsendte tilsammen 125 forslag, hvor i madaffald og Den Grønne var i centrum. Det var f.eks.:

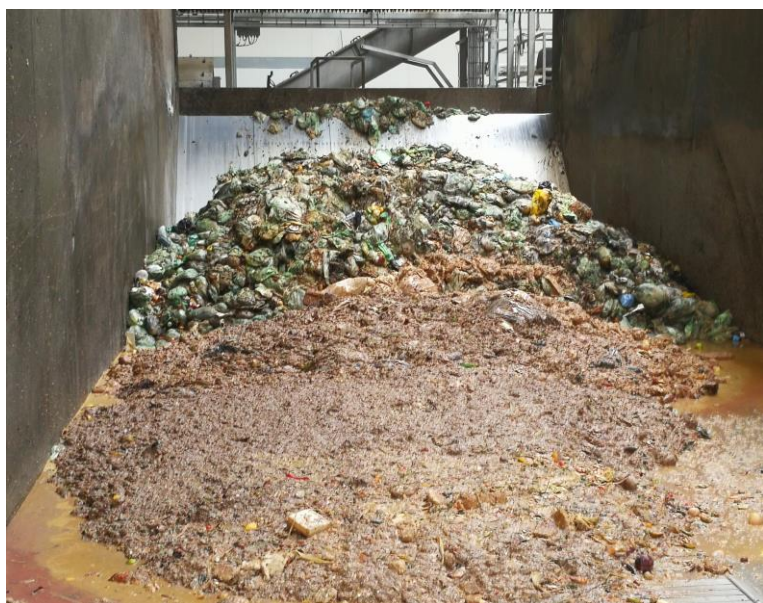
- *"For madaffald i Den Grønne pose – vil fremtidens børn dig rose"*
- *"Er du kvinde eller mand, så brug Den Grønne spand"*
- *"Lav gas i kæmpe doser - brug De Grønne poser"*
- "Mad til daglig og til gæster – brug Den Grønne til rester".*

Blandt de indkomne forslag blev 20 vindere fundet, og de fik tilbud om at komme på en plakat med deres slogan. Det blev til 13 plakater i regi af "I Love Albertslund", som vi lagde på facebook, hvor hver af dem blev set af mellem 4.000 og 7.000 gange. Plakaterne lavede vi også på papir og satte dem op i A-centeret, i lygtepæle og i monterne i stationstunellen. En del af kampagnen var også artikler til Albertslundposten og beboerbladene, et indslag i Lorry, nyhedsmails og så stillede vi os op med De Grønne og en torrevogn en lørdag i A-centeret.

For at synliggøre, hvad der sker med vores madaffald videre fremme i processen, arrangerede vi en tur til HCS i Glostrup, der modtager og forbehandler vores madaffald.

Modtagelsen af vores madaffald på forbehandlingsanlægget - HCS

Udfordringer i Syd. Der har været særlige udfordringer med svigt-læs i Syd. Det har handlet om fejlsorteringer i madaffalds-beholdere, som skraldemanden derfor ikke har villet tage med. Nogen gange var skraldemanden for krakilsk, men generelt var der et problem med sorteringen. Vi greb derfor fat i de 6 boligafdelinger VA 4 Nord, VA Kanalen, AB Kanalen (Etagehusene), VA 4 række, 4 Syd og AB Syd - Gård og Række.

- I VA 4 Nord var de udfordret af, at de blev brugt som genhusningsområde. Derfor besøgte vi de familier, der blev genhuset i afdelingen. Kapaciteten til madaffald var for stor, hvorfor beholdere blev aflåst, og der kom grønne ringe omkring indkasthullerne til madaffald. Det hjalp.

- VA KANALEN. Afdelingen valgte nedgravede beholdere fra start og det havde de god succes med. Systemet skulle dog tilpasses med yderligere nedgravede beholdere. Det, og myndighedsprocessen, hjalp vi deres rådgiver med.

- AB Kanalen (Etagehusene). Afdelingen valgte nedgravede mad- og restbeholdere, og minicontainere til de andre fraktioner. Det har fungeret dårligt, og vi har haft en længerevarende proces med afdelingen. Madaffaldsbeholdere er blevet markeret med grønt, og der er kommet grønne ringe omkring indkasthullerne. Vi har lavet informationsmateriale,

skilte, stemt dørklokker og delt grønne poser ud. Til Bydelsfesten lavede vi affaldskonkurrence. Vi har løftet låg for at tjekke sorteringen – og den er stadig ikke god nok. Derfor har vi også løbende fjernet fejlsorteringer fra beholderne. Det kan vi naturligvis ikke blive ved med i længden, men vi har gjort det i ”kampagneperioden”. At der så også har været problemer med uregelmæssige tømninger og udefrakommende, der har lagt sorte sække i den første og bedste beholder, de er stødt på, har ikke gjort udfordringen mindre. Men hvor om alt er, har afdelingen nu besluttet, at der skal lås på madaffaldsbeholderne, som alle husstande får nøgle til, og at alle fraktioner skal nedgraves, så minicontainerne opgives. Det håber vi hjælper.

- VA 4 Række. Vi har lavet informationsmaterialer, delt grønne poser ud tjekket containere og klædt de frivillige på til deres event ved affaldsøerne for beboerne.

- AB Syd Gård og Række. Det er et af de boligområder der pga. renovering har fået lov til at starte affaldssorteringen op løbende. I 2018 var Rækkehusene i gang, mens gårdhusene kun var delvist i gang. Vi har stemt dørklokker, lavet madaffaldskampagne, delt informationsmateriale og poser ud, opsat skilte samt fjernet fejlsorteringer for ikke at få svigt-læs. Der har været en tydelig bedring i sorteringen.

- VA 4 Syd. Vi har været i løbende kontakt med afdelingen, men det praktiske har de klaret selv.

Også andre har været udfordret. To andre områder har været særligt udfordret: Topperne og DIK kollegiet.

- Topperne. Afdelingen har valgt minicontainere, og de har haft store problemer. Vi har over en længerevarende periode været i proces med dem. Vi har ”løftet låg”, fjernet de værste fejlsorteringer, byttet rundt på containerne (så man møder restcontainere først), lavet informationsmaterialer, skilte, stemt dørklokker og haft event i affaldsøerne med oplysning og konkurrence. Det er blevet bedre, men det lange seje træk er ikke overstået endnu. Vi har foreslået en løsning, hvor de får nedgravede beholdere til restaffaldet. Det vil tydeligt markere og være nemt at kommunikere, at genbrug skal ”til den ene side”, mens resten skal til ”den anden side”.

I Topperne med oplysning om affaldssortering

- DIK. Kollegiet er i den grad udfordret. De studerende kommer fra mange forskellige lande og bor der kun for en kortere periode- mange kun i 3 måneder. Opgaven for dem har derfor været uoverskuelig og gjort dem opgivende. Vi har derfor hjulpet dem med placering og dimensionering af minicontainere. Indretning i fælleskøkkenerne, stemme dørklokker, informationsmaterialer på engelsk og så har vi haft to studerende fra Aalborg universitet koblet på, til at blive klogere på kollegianerne, inddrage dem og indrette køkkenerne. Vores konklusion er, at affaldssystemet skal besluttet oppefra, da udskiftningen af beboerne er så stor, og beboerdemokratiet er så skrøbeligt. Men alt i alt går det fremad – selvom der også her er langt igen.

Andre boligområder. I Nord har de storskrald i affaldsøerne, hvor ejendomsfunktionærerne henter det. Men det roder, og det satte de særlig fokus på, bl.a. med sjove videoer. Sammen med ABC ringede vi på i udvalgte opgange, og lavede kvalitative interviews, som vi samlede i en rapport til dem. Det hjalp gevaldigt på sorteringen af madaffald, da de fik ”aflåst” deres containere, og lavede særlige indkast låg til de grønne poser.

Selvom Blokland egentlig har dispensation til ikke at udsortere madaffald pga. renovering, ville de gerne i gang, så vi hjalp dem med informationsmaterialer, indretning, containertjek og ”Ring på” med uddeling af grønne poser og madaffaldsspande. Efterfølgende ringede vi på igen for at høre, hvordan det gik med at sortere madaffaldet.

Morbærhaven. Det er også et af de boligområder der har haft dispensation pga. renovering. Det har været en længere beslutningsproces, hvor vi har kigget på nedgravede beholdere og udfordringer med adgangsveje, men det hele er nu endt med, at de vil beholde deres lokale affaldsøer med minicontainere.

I Toften ringede vi på og uddelte grønne poser. På Herstedlund var problemet overfyldte rest- og madaffaldssække. Askebo og Herstedlund 2 har haft fællescontainere med plads til ekstra affald. De er nu nedlagt. Enighedsvej handlede om at få en blandet affaldsordning. På Roskildevej tjekkede vi containere og snakkede med beboerne. Snebærhaven andel fik sedler ud om deres papsortering. Rådhusdammen kunne nøjes med grønne spande og sorteringsvejledninger til nye beboere. Til Møldalsparken lavede vi ”De 20 svære” til husstandsomdeling. I Enebærhaven var papordningen med en ekstra 240 liter beholder en succes, så den bliver snart tilbudt andre. I Banehegnet kiggede vi på udfordringerne med deres genbrugsgård. Og så har vi ellers været rundt i hele byen for at tjekke alle fælles containere. De steder, vi oplevede problemer med sorteringen, greb vi fat i og tilbød hjælp. De områder, hvor det så flot ud, fik ros – og det var der mange der fik.

Samarbejde med kommunen. Vores arbejde er naturligvis tæt koordineret med Affald & Genbrug i kommunen, som vi løbende holder møder med om grønne poser, madkampagne, placering af igloer mm., men også er ude sammen med, som da vi f.eks. tjekkede fyldningsgrader i stativerne på Nørreland, Sletteland og Rudeland.

Sorteringen i beboerhusene er stadig et hængeparti – især sorteringen af madaffald. Heldigvis er det dog blevet afklaret, at de gerne må bruge klare plastposer til madaffaldet.

Gennem nogle måneder hjalp vi forvaltningen med de ugentlige affaldstips på kommunesiden i Albertslundposten, og så var vi med, da ”Byt et bræt” blev indviet på Genbrugsstationen.

Stop Spild lokalt - Albertslund. I forlængelse af vores engagement i Næsteskabet, opstod der en frustration over, ikke at kunne gøre mere. Det førte til dannelsen af foreningen ”Stop Spild”, der skulle indsamle overskudsmad fra butikkerne og dele det ud. Generalprøven skulle stå til jul, hvor frivillige lillejuleaften kørte rundt til en lang række butikker både i Albertslund og nabokommunerne, for at hente mad, der ikke var blevet solgt. Noget af maden kom i poser, som blev kørt ud til 100 borgere, der ikke selv kunne hente den selv, mens hovedparten blev delt ud fra de tidligere Nordealokaler i A-centeret kl. 22.00. Det gik over al forventning, og udelingen gentog sig den 31. december kl 16.00.

Travlt i ”Stop Spild butikken” lillejuleaften

Alt i alt var 7-800 familier på den måde med til at redde 10 tons mad fra at blive smidt ud – og det hele kom i stand ved hjælp af omkring 120 frivillige (hvoraf 20 var unge) og 20 butikker, der alle var meget tilfredse med, at kunne donere maden til et godt formål i stedet for at smide den ud.

- Ikke mere madspild - vi deler!
- Lad os skåne vores miljø!
- Sammen - står vi stærkt!
- Tjek din lokale Facebook gruppe

STOP SPILD LOKALT

”Stop Spild” har uden tvivl en stor fremtid her i byen. Behovet for både at redde mad og at modtage mad er stort. Det giver rigtig god mening og spiller godt sammen med flere af FN’s Verdensmål: (1) Afskaf fattigdom, (2) Stop Sult, (3) Sundhed, (12) Ansvarligt forbrug, (13) Klima og (17) Partnerskab. Netop derfor har vi også engageret os meget i ”Stop Spild”, og det er et godt eksempel på, hvor vi som Agenda Center er på vej hen, når vi nu er begyndt at fokusere bredere med de 17 Verdensmål. I ”de gamle Agenda 21 dage”, ville vi hovedsageligt vurdere ”Stop Spild” i forhold madens store klimapåvirkning, men måske ikke engagere os så meget i det, fordi halvdelen af projektet handler om en social indsats. I dag med de 17 Verdensmål, skaber de to sider en meningsfuld helhed, og bliver et vigtigt indsatsområde for os. Vi oplever et stort engagement i byen og har ramt ind i en dagsorden, som også engagerer unge.

Næste skridt og store udfordring for ”Stop Spild” er, at finde et lokale, hvorfra der kan uddeles mad dagligt. Det bliver der i skrivende stund arbejdet på højtryk på for at finde, så det ikke kun er til højtiderne at maden reddes og kommer til gavn og glæde, men at det også bliver i hverdagene. Vi vurderer, at Stop Spild vil kunne redde ½ ton mad om dagen - en klimagevinst der er til at tage og føle på.

”Stop Spild lokalt - Albertslund” er organiseret som en forening, der har afholdt en stiftende generalforsamling og valgt en bestyrelse, som ACA er repræsenteret i. Foreningen er en selvstændig lokalafdeling af landsorganisationen ”Stop Spild lokalt”.

Andet. Sammen med Næstehjælperne driver vi Næsteskabet ved Musikteateret. Næstehjælperne er udfordret, fordi de ikke længere kan benytte ”deres” tøj-bytte-lokaler i opstandelseskirken. Vi har ind til videre uden held forsøgt at finde lokaler til dem, men håber, det vil lykkes, at kunne få dem til at flytte sammen med Stop Spild, når de får lokaler.

Vi har fået et godt samarbejde op at stå med den kommunale hjemmepleje, hvor vi et par gange om året kommer forbi dem, og snakker affaldssortering. De to private hjemmeplejefirmaer har vi også fået hul igennem til, har undervist i affaldssortering og har fået fremadrettede aftaler med.

For at blive klogere på plastsorteringen inviterede vi netværk og Brugergruppen på en interessant tur til Københavns sorteringsanlæg, med ABC besøgte vi Guldminen og så deltog vi i Plastdagen i Industriens hus. Vores indendørssorterings skabe og –låger udlånte vi til Ringsted og Ishøj.

Ekskursion til plastsorteringsanlægget på Amager

Børnefestugen havde et dyrt og ikke særlig effektivt affaldssorteringssystem, som vi hjalp med at optimere, etablere og få til at fungere. Endelig var der Lilleskolen – og det var ganske interessant. De er en privat virksomhed, og derfor gælder der andre regler end for folkeskolerne. Men ikke desto mindre bad de om hjælp til sorteringen, fordi deres elever efterspurgte det!

Vand – under 90 liter

Vandforbruget fortsætter med at rasle nedad – heldigvis.

I 2016 var det Danmarks-rekord-lavt på 94,1 liter i døgnet pr. albertslunder. I 2017 var det faldet til et nyt rekordlavt niveau: 88.5 liter!

Tallet for 2018 foreligger ikke endnu, og formentlig er vandforbruget steget pga. den ekstremt varme og tørre sommer, men interessant, at vi tidligere ikke bare har fastholdt det laveste vandforbrug i Danmark, men også kunne nedsætte det yderligere.

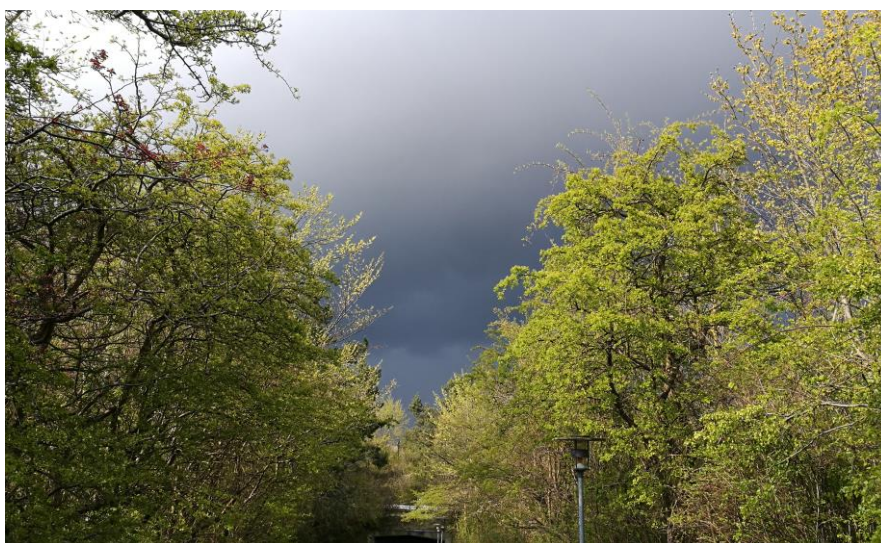
Det lave vandforbrug giver også anledning til at overveje andre metoder til at sikre vores grundvandsressource, end ved at spare på det. Fremover vil vi derfor brede vores indsats mere ud. Det skal stadig handle om at spare på vandet, men det skal på den ene side også handle om at beskytte grundvandet, før vi bruger det (ingen pesticider og mindre trykimprægneret træ), og på den anden side skal vi sørge for, at vandet er renere, efter vi har brugt det (færre kemikalier og rengøringsmidler i spildevandet).

Men hvad stiller vi op med vejret? Det ekstreme vejr giver nye udfordringer, når vi taler vand. På den ene side fik vi i 2017 en rekordvåd sommer, hvor opgaven var at håndtere alt vandet, inden det gjorde skade i kældre, på bygninger, installationer og andre steder, hvor vi ikke vil have vand. På den anden side i 2018 hvor der var så tørt, at HOFOR måtte lave vandingsforbud og opfordrede til, at man virkelig passede på med sit vandforbrug, fordi systemet ellers kunne blive overbelastet med risiko for nedbrud på vandværker. Byen skal kunne håndtere begge situationer. I Albertslund har vi især arbejdet med Våde Enge og udvidelse af Kanalen for at håndtere situationerne med meget vand. Nu skal vi også have mere fokus på de tørre situationer.

Med inspiration fra FN's 17 Verdensmål findes der et rigtig godt svar på denne dobbeltudfordring: Træer. Rigtig mange træer!

Træer er et Columbus æg.

I våde somre fordamper træer meget vand, så det ikke belaster kloakkerne, og i tørre somre, når alle andre planter tørrer ud, fortsætter træerne med at trække vand langt nede fra jorden, det fordamper de og det køler byen. Samtidig giver træerne os tiltrængt skygge, så den varme tid er til at holde ud. Men ikke bare det. Træerne opsamler CO₂, renses luften, deres rodnet laver rent

Med udsigt til klimaforandringerne er der brug for flere træer

grundvand, og de skaber mere natur og biodiversitet. Samtidig er grønt godt for krop, sjæl og økonomi. Træer er rigtige Columbus æg, og de rammer ind i en stribe Verdensmål - no. 3 (sundhed og trivsel), no. 6 (rent vand), no. 7 (bæredygtig energi), no. 11 (bæredygtige byer), no. 13 (klima) og no. 15 (livet på land).

1,3 km² mere skov i Albertslund. Vi arbejder da også med en plan om at plante mange flere træer i Albertslund. Mange tusinder træer! Så mange at de tilsammen vil give os 1,3 km² mere skov. Arealet har vi fra en anden FN anbefaling – ”The Bonn Challenge”. Den siger, at træer skal bruges til at nå verdens klimamål. De skal trække CO₂ ud af atmosfæren. Det er vi nødt til, da det går for langsomt med at nedbringe CO₂-udslippet. Derfor må vi også aktivere Plan B og indfange CO₂ fra atmosfæren. Ved at bruge træer til det, får vi samtidig alle de nævnte fordele. Konkret anbefaler FN, at der samlet set tilplantes et areal på størrelse med Indiens areal. 28.000 albertslunderes andel i det er 13 km². Det kan vi naturligvis ikke plante i Albertslund, der kun er på 23 km², men i ånden fra ”10 % mere natur”, er det ikke urealistisk at løse 10 % af opgaven inden for kommunegrænsen – altså 1,3 km².

I den tørre sommer klarede træerne sig ved at hente vand i undergrunden

Kanalen. Kanalen har været lidt et smertensbarn. Efter en lang renoveringsperiode, skulle alt have været fint og flot. I stedet fik vi en lang sommer med en nærmest tørlagt Kanal, fordi det stort set ikke regnede, og når der endelig kom regn, så forsvandt det hurtigt, fordi dæmningen for enden af Kanalen ved vandhaverne ikke holdt tæt. Det endte sidst på året med, at kommunen lavede en midlertidig dæmning af grus, for at holde på vandet. Det hjalp og nu er den rigtige dæmning blevet repareret, så den holder på vandet, og vi kan heldigvis nyde den nye Kanal, der er blevet rigtig rigtig flot. Men med udgangspunkt i alle de henvendelser vi har fået om Kanalen, kan vi bare konstatere, at Kanalens tilstand ligger rigtig mange på sinde... Nogen af henvendelserne gik også på at få flere skraldespande – og antallet endte med at blive fordoblet.

På sydsiden af Kanalen står de gamle oprindelige betonvægge stadig. De pynter ikke. Derfor er der et arbejde i gang for at få dem behandlet eller beklædt. I den forbindelse udarbejdede vi et notat til kommunen med muligheder for beplantning af betonvæggene.

Vi har i flere år arbejdet for, at få algerne (tang) i regnvandsbassinene høstet og sendt til bioforgasning. Af gode grunde var der ikke problemer med alger i Kanalen i 2018. Det var der derimod i Rådhusøen, hvor algerne rent faktisk blev høstet og sendt til HCS – dvs. til samme anlæg, som håndterer vores madaffald. Det var der ingen problemer med. Det tegner godt for fremtiden.

Mejetærskeren i aktion på Rådhusøen

Vores Klimaskilt fik vi op igen 0,009 km fra ACA, og gennem året har vi arrangeret flere affaldsindsamlingsdage i Kanalen, for at sætte fokus på, at det er vores fælles ansvar at holde Kanalen ren og at bruge skraldespandene. For at skabe bevidsthed omkring cigaretskoddens negative indflydelse på naturen og vandmiljøet lavede vi sammen med Kulturøkologisk Forening et forsøg med fisk i glas med skodder. Fiskene døde! Læs om det i ”Kapitel 5 Kulturøkologisk Forening”.

Vores klimaskilt bliver sat op igen og den første flydeø i Kanalen er søsat

Skal man være kritisk overfor den nye Kanal er det, at der er blevet mindre grønt og flere fliser. Foran ACA påtænker vi derfor at lave plantebede, men ellers er det i selve Kanalen, der er mulighed for at skabe mere liv. Derfor købte vi en flydeø til beplantning og satte ud. Den må vi høste erfaringer med og se, om det er en vej at gå.

HOFOR. Ved forårets forbrugerrepræsentantvalg til HOFORs vandbestyrelser blev Povl genvalgt – nu for en 4 årig periode. Det gør, at ACA har et godt samarbejde og en fin dialog med HOFOR, til gavn for byens borgere.

Årets NGO-møde i HOFOR regi, hvor til vi også inviterer folk i vores lokale netværk, blev holdt i det nye meget spændende Mærsk-Tower, der er bygget efter alle miljø-kunstens regler.

Andet. Det er ved at være en tradition, at Ishøj Forsyning bruger os til deres årlige Åben Hus på Thorsbro vandværk – således også i 2018.

På Børnefestuge med "Vand"

I 2017 fortalte vi 6. klasserne om byens vand – om drikkevand, spildevand og regnvand. Den efterfølgende proces endte ud i, at Elevbyrådet i februar 2018 besluttede at lave et springvand ved Kanalen.

I skolernes "Science uge" underviste vi to 4. klasser på Herstedøster skole, der skulle hjælpe os med at redde fremtidens danskere fra at mangle rent vand.

Når vi bliver gjort opmærksom på, at der i et boligområde bliver brugt sprøjtegifte, som der i 2018 blev det i Nord, griber vi straks fat i sagen og håber, at de store boligselskaber snart beslutter et forbud i deres boligområder.

Science uge på Herstedøster skole

Fra gymnasiet kom der en gruppe elever på besøg til en snak om vand, og fra DTU en anden gruppe studerende, der skulle lave et projekt til en konkurrence omkring genbrug af urin – forhåbentlig et tegn på, at interessen for at genoprette næringsstofkredsløbet er ved at vågne fra sin Tornerosesøvn.

Vi fik en positiv reaktion på vores "Godt Gået" henvendelser til boligområderne, der i Det Grønne Regnskab havde klaret sig godt.

Og ellers har der været en række "sager", der skulle håndteres – lige fra gadekæret i Herstedøster der mangler vand, over Badekarsmandens afløb der var stoppet, så vandet løb over, til et dæksel på Roskildevej, der lå løst, så det larmede i hele området, når lastbilerne kørte over det.

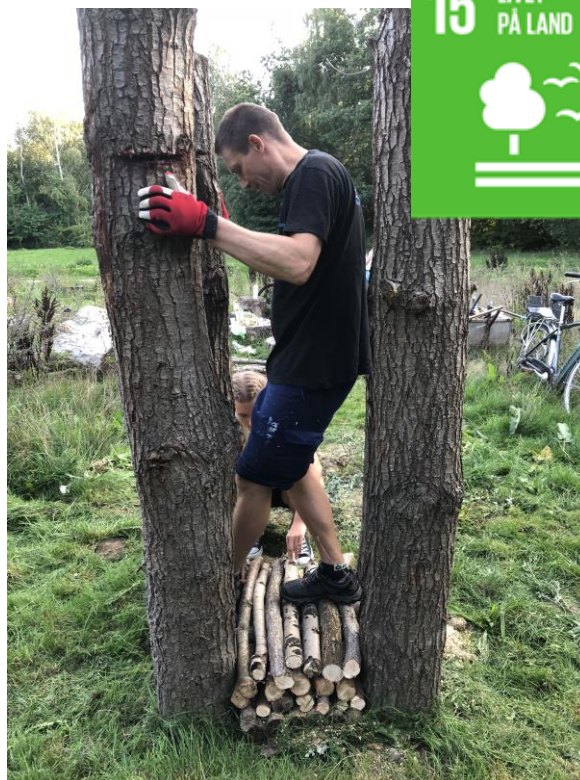
10 % mere natur

Om 35 år vil der bo dobbelt så mange mennesker i verdens byer – dvs. om 35 år vil der være dobbelt så meget by som nu. Det er et kæmpe globalt byggeprojekt, vi står midt i. Og passer vi ikke på, bliver det grønne i byen taberen, mens stål, asfalt, glas, beton og slum breder sig. Også derfor vil vi gøre, hvad vi kan, her hvor vi er, for at skabe mere natur i vores by.

Biotopia. Arbejdet med Biotopia i Birkelundparken skrider fremad, selvom den tørre sommer udfordrede os. Det er svært at få noget til at gro, når det ikke regner...

Biotopia er et demonstrations-, inspirations- og læringssted i Birkelundparken. Det er drømmen om mere natur i byen, hvor vi gennem 2018 byggede videre på den lange brændemur, fik etableret kvashegnet, lagt grundstammerne til insekthotellerne, fik gravet ud til det store grus-bed, hvor vi vil plante blomster til insekterne, fik plantet 3 store egetræer og hvor det kom på plads med HOFOR, at Svinepytten skal renoveres i 2019. De skal bruge søen som vandbassin. Vi skal bruge den til at give liv i Biotopia – hvilket den tørre sommer tydeliggjorde. Det er en udfordring at vande de urter, buske og egetræer, vi havde plantet ud.

Biotopia laver vi sammen med Naturgruppen.

Insekthotellet under opbygning

Praktisk arrangerer vi fælles arbejdsdage, og Kulturøkologisk Forening (KØF) er begyndt at bakke op, så de også inviterer til dage i Biotopia, hvor de vil lave lettere arbejde med at indsamle frø, luge, fjerne affald, holde stier, beskære lidt og sørge for infotavler, samtidig med at de hygger sig og får drukket noget kaffe. Håbet er på den måde at få knyttet et større netværk af frivillige til Biotopia.

I årets løb havde vi de første skoleklasser på besøg – i alt 4 klasser.

Undervisning i det grønne

Grøn Dag. Her deltog 10 % gruppen (dvs. Naturgruppen og ACA) med en bod, hvorfra vi uddelte omkring hundrede Blåhat, som er en plante, der er god for insektlivet. På den måde inddrages borgerne i at skabe mere natur i byen.

Andet. Tidligere har vi lavet Spis-Din-By-cykelture, dem droppede vi i 2018 til fordel for en indsats på facebook, net, mail og avis. Til gengæld fik vi for anden gang lov til at klæde byens 6. klasser i Elevbyrådet på til skoleårets opgave: Spis din by! Det foregik over 4 gange i en fyldt kommunalbestyrelsessal. Klasserne arbejder efterfølgende med temaet hen over skoleåret, hvor de laver en række forslag, der kan realiseres for kr. 70.000, som er den økonomiske ramme, de har til rådighed, og derefter debatterer og beslutter de hvilket af forslagene, der skal realiseres. Det sker på Elevbyrådsmødet i februar 2019.

Til gruppen ”Small Living Albertslund”, der drømmer om at bygge 15-20 træboliger på skruefundamenter, på den ledige grund på Randager, udarbejdede vi et notat, der gennemgår beplantningen på grunden med henblik på, at vurdere hvor meget vand beplantningen kan fordampe, for på den måde at blive klogere på, om grunden kan afkobles regnvandskloakken. Som et pilotprojekt fik en parcelhusejer på Hvidager et notat om at skabe mere natur i parcelhushaven. BO-VEST fik kommentarer til deres planer om at etablere bistader i boligafdelingerne – hvis man gerne vil have honning, er det en rigtig god ide, men hvis man vil skabe mere biodiversitet, er det bedre at skabe levesteder for vilde bier. Albertshus er interesseret i at få grønt tag på blomsterbutikken i A-centeret, der hører til deres ejendom. Dem hjalp vi i gang.

Nemhaverne på Hyldagergrunden blev vi enige med Dyregården og havefolket om, at de skulle lægge over 1 år, så Dyregården kunne bearbejde jorden grundigt og dermed få ukrudtstrykket ned. I 2019 prøver vi så at udlodde Nemhaverne igen.

Hvis det lykkes at få skabt 1,3 km² mere skov i Albertslund, som beskrevet i det foregående afsnit ”Vand – under 90 liter”, vil vi være nået meget langt i realiseringen af 10 % mere natur i Albertslund.

Det store bed til blomster, der skal danne fødegrundlag for insekterne, graves ud

2. Den Vedvarende energiby

Uden energi går alt i stå. Uden energi sker der absolut intet. I dag er vores primære energikilde fossile brændsler – olie, kul og gas. Men de slipper op. For de kan kun bruges en gang. Samtidig skaber de forurening og klimaforandringer. Det er derfor, ACA arbejder for at nedsætte byens energiforbrug og at skifte til vedvarende energi.

Vores mål er, at Albertslund bliver en Vedvarende energiby. At energiforbruget falder, at den vedvarende energi i byen udnyttes og at energiforsyningen udefra beror på vedvarende energikilder. Vi vil skabe engagement og bevidsthed om energiens betydning, drivhuseffektens alvor, nødvendigheden af en energimæssig omstilling, der også er et vilkår for at opretholde velfærdssamfundet.

Fjernvarme-temperaturen falder. Ved udgangen af 2025 sænkes temperaturen i fjernvarmen med 10 grader = Lavtemperatur-fjernvarme. Det kræver at alle huse i byen skal gøres klar til det, så ingen kommer til at mangle varme. Det er en kæmpe opgave, der er forankret i varmeværket. Vi hjælper til ved gennem tale og skrift, at gøre opmærksom på, at det er noget, man skal forholde sig til og forberede sig på. Enten kan man energirenovere sin bolig, eller man kan ty til supplerende el-varme, radiatorblæsere, større radiatorer eller anden teknik. Lavtemperatur-fjernvarme vil betyde en meget stor energibesparelse – ikke kun i husene, men også i rørene ude i jorden, hvor varmetabet vil blive halveret. Samtidig bliver det lettere at få vedvarende energi ind i fjernvarmen og at få koblet spildvarme fra f.eks. FDB og Glostrup hospital på systemet.

El-biler. Interessen for el-biler er stigende. Vi får flere henvendelser fra folk, der ikke bare er interesseret i at anskaffe sig en el-bil, men som rent faktisk er ved det, eller allerede har gjort det – ligesom Albertslund Delebil fik sin første el-bil, som vi hjalp med at lave en historie om til Albertslundposten. En familie i Røde Vejmølleparken havde også en interessant historie at fortælle, om de udfordringer de stødte på med deres el-bil, da de skulle have etableret ladestander i bebyggelsen. Den historie formidlede vi også med budskabet om, at det kan lade sig gøre.

Elbilen i Røde Vejmølleparken lades op

Med kommunen og Bo-Vest holdt vi møde med el-bilsekretariatet i Region Hovedstaden for at finde ud af, hvordan vi bedst rådgiver interesserede borgere, der vil købe en el-bil.

Plantefars - klimakost. Der er ingen tvivl om, at den lange tørre og varme sommer i kontrast til den foregående meget våde sommer, var anskuelighedsundervisning for mange. Det er naturen, der reagerer! Det er planeten der advarer os gennem voldsommere vejr! Mange lytter, og vil gerne gøre noget – bl.a. gennem deres kostvaner. Det er blevet almindelig kendt, at produktionen af vores fødevarer har en betydelig klimapåvirkning. Ikke mindst vores kødforbrug. Det er der også producenter, der har fundet ud af. De har derfor udviklet Plantefarsen. Vi prøvede den af, i dens forskellige afskygninger, og den kan absolut anbefales. Den skal håndteres, tilberedes og krydres lidt anderledes end animalsk fars, men det er et rigtig godt alternativ, der samtidig har et positivt sundheds- og dyreetisk aspekt i sig.

I 2018 fandt klimavenlig plantefars vej til butikkerne

Vi ville gerne slå et slag for plantefarsen og aftalte undervisning i klimakost med madkundskabslærerne på skolerne, hvor vi lavede vegetarburgere. Undervisningen foregik i alle 6. klasser, alle 7. klasser og autistklassen på Herstedøster, i seks klasser på Egelundskolen, en gang på Kirkebækskolen samt i Den rullende heldagsskole.

På Grøn Dag serverede vi Chili sin Carne, der gik som varmt brød. Langt langt de fleste kunne ikke smage, at der ikke var kød i, så det var en god oplevelse. Samtidig uddelte vi 100 pakker plantefars.

På Markedsdagen i Nord serverede vi også Chili sin Carne, og igen i starten af december hvor vi ikklædte os nissehuer og gik i A-centeret, med opfordring til at spare op til jul på "klimakontoen" – samtidig uddelte vi 90 pakker plantefars. Og ellers formidlede vi det glade budskab via nettet, beboerblade, Albertslundposten og med en udstilling i vores vinduer.

*På Grøn Dag serverede vi Chili **sin** Carne*

Termografering. Med vores varmefølsomme kamera har vi været på 22 hjemmebesøg. Det er ofte første skridt på vej til handling, når man går og overvejer udskiftning af døre og vinduer eller efterisolering.

Renoveringer. Vi er ikke teknikere, så vi har ingen direkte rolle i de store renoveringer i byen. Men vi kommer alligevel i berøring med dem, typisk når beboerne flytter hjem igen, og der er spørgsmål om alt fra ventilationssystemer til affaldshåndteringen.

Andet. Vi tilbød hjælp til at "Forstå din årsafregning", kvalificerede teksterne til kommunens Grønne regnskab, oplyste om de nye 2-delte el-tariffer og fik startet "Byt en pære" op, hvor vi giver en LED-pære i bytte for en glødepære eller halogenpære. Til Bo-Vest kommenterede vi på et energistrategisk udspil om muligheden for varmepumper i boligafdelingerne, og så var vi på energitjek i Morelgården, Kærgården, Godthåbsparken og i Askebo.

3. Bæredygtig kultur

Bæredygtighed kommer ikke af sig selv, for så havde Albertslund, Danmark og resten af verden for længst været bæredygtig. Bæredygtighed kan heller ikke købes - Bæredygtighed skal skabes!

Det er den stræben, den vilje og efterspørgsel efter at leve et bæredygtig liv, ACA understøtter og vil udvikle. Bæredygtighed er et fælles projekt. Det kan ikke skabes individuelt. Det skal skabes i et fællesskab af selvstændige individer, der hver især vil bæredygtighed.

Vores mål er, at bæredygtighed bliver den almindelige norm i hverdagslivet og den fremherskende politiske norm, og at det bliver nemmere og en fordel at stræbe efter bæredygtighed.

Agenda Centerets Miljøskole. Efterhånden underviser vi, holder oplæg og arrangerer ture indenfor rigtig mange emner. Dem arbejder vi på at få samlet under et: "Agenda Centerets Miljøskole". På den måde kan vi strukturere og synliggøre, hvad det egentlig er, vi kan tilbyde byens skoler, børnehaver, foreninger, grupper og andre der har brug for et grønt indspark.

Som tidligere nævnt underviste vi en stribe skoleklasser i Klimakost og plantefars. Over to dage var vi på Herstedøster skole hvor deres tema var sundhed. Til formålet havde vi udviklet en "indeklima-bane" med udluftning, støv, rengøring og meget mere, som de skulle gennemføre. På Ungecenteret underviste vi generelt om ressourcer. I 0.-klasse på Herstedøster skole om affaldssortering, og Børnehuset Hyldebjerg fik en seance om genbrug og genanvendelse.

Gang i klimakost i skolekøkkenet

I uge 39 havde skolerne "Science uge". To 4. klasser på Herstedøster hjalp os med at redde fremtidens drikkevand. En 7. klasse på Egelundskolen og en 7. klasse med autistbørn på Herstedøster skole hjalp os med at redde fremtidens befolkninger for klimaforandringer. Tre 1. klasser på Herstedvester skole havde vi med på "Plogging-leg" og i autistklassen på Herstedøster og den rullende heldagsskole lavede vi Klimakost - plantefars. Endelig fik autistklassen på Herstedøster skole også en cykeltur rundt i byen for bl.a. at kigge på klimasikringer.

Til Galgebakkens agendagrupper lavede vi et forslag til aktiviteter for børn – det er ellers ikke så tit, at miljøaktiviteter i boligområderne målrettes de yngste. Og så underviste vi igen to gange på Copenhagen Cityschool i København, denne gang om klima.

Grønnere vaner. Sammen med Chili sin Carne var ”Grønnere vaner” temaet i vores bod med konkurrence og Svanemærkede produkter til sommerfesten i Nord. Det handlede vores oplæg til ABC’s babygruppe også om, ligesom vi var på et par håndfulde grønnere-vaner-hjemmebesøg.

I forbindelse med Nytåret 2019 lavede vi en film med et nytårs fortsæt, hvor pointen er ikke at overdosere med sæbe, pleje- og rengøringsmidler. Filmen ligger på ACA’s facebook side og blev set 5.700 gange. Linket er:

<https://www.facebook.com/102087619856517/videos/276618656335047/>

Farver på byen. Graffitimalerne mistede deres mur, da Kongsholmcentret blev revet ned. Det er ærgerligt for Graffitimalerne, der så ikke havde nogen steder at øve sig, men også for alle os andre, der går glip af deres flotte udsmykninger. Vi fik derfor sat et møde op med kommunen, for at finde nye løsninger. Midlertidigt har de fået en mur ved det tidligere Frihjulet, men kommunen har også besluttet at åbne op for udsmykninger af tunneler. Det skal nok blive flot, når først det kommer op at køre.

Vi aftalte med AB Etagehusene, at graffitimalerne kan udsmykke betonmuren for enden af vores blok her i Kanalens kvarter for os. Temaet skal (selvfølgelig) være vand.

I Love Albertslund. Årets plakatkampagne handlede om ”Den Grønne” til madaffald. Som tidligere beskrevet lavede vi 13 plakater, og lagde dem på Facebook mm. Ved årets udgang havde ”I Love Albertslund” 2125 venner på Facebook.

Drivhuset. Her bliver ting og sager byttet året rundt. Men ikke bare det. Det kan også opfattes som et slags ”fjernlager”. Vi behøver ikke alle, at have alle ting stående hjemme hos os selv. Det, vi ikke bruger, kan vi komme på fjernlageret i Byttehuset, og så hente det igen, når vi skal bruge det – måske har det så ikke helt samme farve, men pyt med det ☺

ACA organiserer de frivillige passere af Drivhuset, indkalder til møder og står for kontakten til det kommunale system. Det er ikke altid helt gnidningsfrit, for det er forskellige kulturer, og i 2018 var en konflikt under opsejling. Den førte til en række møder og endte ud i en række aftaler og løbende koordinationsmøder mellem repræsentanter for de ansatte, forvaltningen og de frivillige. Klimaet er derfor heldigvis blevet bedre igen, og selvom nogle frivillige er holdt op, er der også kommet nye til – og fra Påske besluttede de frivillige også at holde længe åbent om søndagen.

Affaldsindsamling, Miljøgruppen Albertslund og Plogging. En fast tilbagevendende begivenhed er Naturfredningsforeningens nationale affaldsindsamlingsdag. Vi deltager, opfordrer andre til også at være med og udlåner affaldssnappere og andet udstyr. 6 boligområder tog tråden op, og samlede tilsammen 3-400 kilo.

Affaldsindsamling ved Vandhaverne

Men interessen for affaldsindsamling samler sig ikke kun om en dag. Vi oplever at flere enkeltpersoner jævnligt går en tur og samler affald i området, hvor de bor eller hvor de kommer jævnligt. En ung pige fra Galgebakken tog initiativ til, sammen med os, at oprette facebook-gruppen ”Miljøgruppen Albertslund”. Den har nu 103 medlemmer. Gennem den har frivillige været rundt i byen for at samle affald – bl.a. den 15. september på den International affaldsindsamlingsdag.

I Sverige opstod et nyt fænomen – Plogging. Det er en sammentrækning af at samle op og jogging. Vi foreslog ALOT, at lave en plogging tur. Det var de med på, og det endte med en effektiv og sjov indsamlingsstur i Birkelundparken, hvor der stadig blev trænet igennem.

Fuld fart på ALOTs plogging

Delefællesskaber. Vi må erkende, at Delefællesskaber ikke bare lige er noget, man laver. Der skal være et behov, og der skal være nogen, der brænder for det. En genial ide om at dele dette eller hint er ikke nok. Men vi ser heldigvis nye deleinitiativer – Næsteskabet, Stop Spild, Byt et bræt og bogladen på Genbrugsstationen. På Aalborg Universitet holdt vi oplæg om delefællesskaber i Albertslund.

I ACA holder vi liv i udlånet af vores el-cykel og batteridrevne haveredskaber, men gøre ikke noget stads ud af det. Det gør vi derimod med vores Byttereol i Kanalgade. Den har vi dagligt tilsyn med, og henter ugentligt overskudsting fra Røde Kors butikken i A-centeret, så vi hele tiden har noget at komme i den. Den er meget brugt – både til at give og tage. Men den kræver tilsyn, så den ikke gror til.

Byttemarked er lig med genbrug.
Kom med hvad du har og tag noget nyt med hjem.

Søndag 7. oktober kl. 10.00–14.00
• gratis entré • café

Byttemarked er et samarbejde mellem Kulturhuset Birkelundgaard og Agenda Centret samt flere af byens genbrugsaktører.

kulturhuset BIRKELUNDGAARD
Damgårdsvej 25 2620 Albertslund www.akbg.dk

Byttemarked på Birkelundgård. Søndag den 7. oktober afholdt vi for sjette og sidste gang Byttemarked på Birkelundgård sammen med de frivillige i Drivhuset, Røde Kors Butikken og Kulturhuset Birkelundgård. Man skal som bekendt stoppe mens legen er god, og det har den været. Men nu mærker vi færre besøgende og færre ting. Formentlig fordi gemmerne er blevet tømt, og fordi flere og flere bruger Drivhuset i det daglige. Behovet for Byttemarkedet er derfor ikke så stort, hvorfor vi sammen med vores gode samarbejdspartnere besluttede at lukke ned for det – med mindre der opstår en situation, hvor det giver mening at genoplive det.

Årets Byttemarked blev det sjette og sidste

Tagsagsfonden. ACA administrerer de resterende midler (rundt regnet kr. 150.000) i Tagsagsfonden”, fra den legendariske boligaktion i 70’erne, hvor 2.100 gård- og række huse i Syd og Vest aktionerede for ikke at komme til at betale ”for andres svigt og fejl”. I 2018 fik VA 4 Række bevilliget kr. 21.140 til en skulptur.

”Gør Verdensmål til Hverdagsmål”. Gennem længere tid har vi kredset om Verdensmålene. Hvordan skal vi gribe dem an? Hvordan skal vi håndtere dem, så de tilfører værdi og energi til vores arbejde? Hvordan sikrer vi, at Verdensmålene kommer til at betyde noget i praksis, og ikke bare bliver en ny ekstra administrativ opgave, fordi vi nu også skal til at afrapportere til FN - vores beretning er lang nok i forvejen ☺

Overvejelserne er endt med, at vi for det første vil prioritere de 6 Verdensmål, der ligger tættest på ACA - der hvor vi kan bidrage med mest. At vi for det andet vil bruge Verdensmålene som inspirationskilde og tænke andre perspektiver ind i vores miljøarbejde – dermed tilføres også energi til miljøarbejdet fra andre målgrupper. Og at vi som det tredje vil oversætte dem til albertslundsk ved at gøre dem til lokale Hverdagsmål – derfor ændrede vi også vores slogan fra ”For et bæredygtigt Albertslund” til ”Gør Verdensmål til Hverdagsmål”.

Den 20. november lagde vi Verdensmålene op til debat, da vi inviterede til møde i KB-salen. Nu kunne vi godt have holdt det et andet sted, i et mindre lokale, men ikke desto mindre kom der mange gode ideer på bordet. Og så fortalte det os, at Verdensmålene stadig er abstrakte, og vanskeligt håndterbare. Derfor forestår der os også en stor pædagogisk opgave. Men Verdensmålene er vigtige, for de er den stærkeste fælles globale platform man kan forestille sig, i en verden der skriger på fælles globale løsninger. Derfor vil vi give energi til dem, og gøre hvad vi kan, her hvor vi er, for at opfylde dem.

Kommunen prøver også at arbejde sig ind på Verdensmålene. Som noget af det første har de entreret med Global Goal Tours om at lave 8 arrangementer i A-centeret. De to første i december 2018. Dels med et trylleshows og dels med en kok, der begge tog udgangspunkt i Verdensmålene. Begge dage deltog vi med torvevogn, materialer, inspiration og konkurrencer.

Andet. Til kommunen lavede vi en rapport om tunneller i byen med manglende vedligeholdelse af kunstværker og udsmykninger. Det gav åbenbart stof til eftertanke. I hvert fald er der i budget 2019 sat penge af til vedligehold af udsmykningerne i tunnelerne.

4. Generelt

Vores mål er, at der foregår Agendaarbejde i samtlige 81 boligområder i 2016-20, at vi hvert år samarbejder med et antal boligområder, der udgør mindst halvdelen af byens boliger, og at forbrugene falder. At udvikle netværk, samarbejder og engagement. At lave demonstrationsprojekter og informere. At fremme den nationale omstillingsproces i samarbejde med andre lokale Agenda 21 aktører.

5-årsmål og samarbejde med 25 boligområder. I Albertslund har vi registreret 81 boligområder, inkl. vejlaug med egen bestyrelse. For at komme rundt i hele byen er vores mål, at have konkrete samarbejder med samtlige 81 boligområder i løbet af 5 års perioden 2016 - 2020. Ved udgangen af 2018 var vi nået op på 69.

Et andet mål er, at vi hvert år vil have konkrete samarbejder med et antal boligområder, der udgør mindst halvdelen af byens boliger. I 2018 havde vi konkrete samarbejder med 25, der tilsammen repræsenterer 52 % af byens boliger.

I 2016 og 2017 var antallet af samarbejder betydelig højere, fordi vi hjalp boligområderne med at indføre det nye affaldssystem. Det er heldigvis ved at være overstået. Fremadrettet skulle vi gerne have flere samarbejder om at gøre de 17 Verdensmål til Hverdagsmål.

Vores andre 5-års mål for perioden 2016-2020 er:

- Elforbruget pr. borger pr. år skal falde.
- 60 % af husholdningsaffaldet sorteres til genanvendelse i 2020.
- Vandforbruget pr. person pr. døgn er 95 liter i 2020.
- Der skal frem mod 2020 skabes 10 nye defællesskaber.
- Og i 2020 skal vi have mindst 500 medlemmer i vores Miljø- og Affaldsnetværk.

Indtægtsdækket virksomhed. Vores indtægtsdækkede virksomhed giver os mulighed for at have 3 medarbejdere i stedet for 2. Størstedelen af den indtægtsdækkede virksomhed, laver vi for Albertslund kommune – ikke mindst kommunale opgaver i forhold til affaldssystemet og ”Grøn Dag”.

Under optagelserne brød tv-værten fra Hong Kong ud i .... Tai Chi!

Besøgende. Gennem året har vi taget imod en række gæster, vist dem rundt og holdt oplæg for dem. Det var 7 medarbejdere fra Hjørring Kommune, en lærergruppe fra KU, et netværk af tidligere kommunale miljømedarbejdere, Bo-Vests internationale netværk på 20 personer fra 8 forskellige lande, en svensk borgmester to gymnasieklasser fra Rødovre og Hamburg samt tre tv-stationer fra hhv. Hong Kong, Ukraine og Lorry to gange.

Kommunale samarbejder. Vi har holdt en stribe udvekslings- og udviklingsmøder. Det har været med Affaldsteamet, udviklingsafdelingen, kommunikations afdelingen, biblioteket, direktøren for Miljø og Teknik samt Borgmesteren. Vi har arrangeret en cykeltur rundt i byen for direktionen, der består af kommunens øverste tre direktører. Og i forbindelse med at den nye kommunalbestyrelse tiltrådte den 1.1.2018, inviterede vi de 6 nye kommunalbestyrelsesmedlemmer til en snak om miljøarbejdet i Albertslund og ACA. 5 af de nye KB-medlemmer tog imod tilbuddet.

Vi deltog i kommunens miljøseminar for miljørepræsentanter, hvor temaet var Verdensmålene. Leverede billeder og historier til miljøudstillingen i Rådhuset forhal. Og så har vi fornøjelsen af at være guide på kommunens to årlige busture rundt i byen for nye medarbejdere. Der fortæller vi om byens historie, omstillingen til bæredygtighed og alle de ting vi kører forbi.

Netværket for Lokale Agenda 21 Arbejde. I det regi har vi arbejdet på at deltage i Folkemødet på Bornholm i juni 2019, og det har udviklet sig, så vi vil få et telt sammen med en række andre NGO'er.

I Netværket afholdt vi et Erfamøde om delefællesskaber, og planlægningen af næste Årsmøde i marts 2019 er i fuld gang.

Nyhedsbreve og artikler. I 2018 lavede vi 2 ”Nyt fra Brugergruppen” for Brugergruppens Arbejdsgruppe i kølvandet på Brugergruppemøderne, og hjalp med at skrive Brugergruppens årsrapport. Vi er holdt op med at lave ”Nyt fra ACA” i papirudgave. De er erstattet af nyhedsmails, som vi løbende har udsendt. Det blev også til 10 fortrykte artikler til beboerbladene og hjemmesider i boligområderne, og enkelte artikler til boligområder, hvor redaktioner efterspørger et bestemt emne. Albertslundposten fik 52 billedartikler (inkl. 6 fra

Kulturøkologisk Forening), samt bidrag til andre historier, og vi var såmænd også sponsor på en låge i Albertslundpostens julekalender.

Hjemmeside og Facebook. Hver uge opdaterer vi www.agendacenter.dk med nye miljøhistorier fra Albertslund og ”Ugens Tanke”. Vores Facebookside har 442 venner (mod 370 ved årets start).

Albertslund Miljø- og affaldsnetværk. Omkring 400 er med i netværket. De modtager løbende vores miljøopdateringer og invitationer på mail. Men vi har også andre mailnetværk: ”10 % mere natur”, ”De frivillige i Drivhuset”, og ”Kulturøkologisk Forening” og det landsdækkende ”Netværk for Lokalt Agenda 21 arbejde”.

Vores egen Agendaplan. Den laver vi hvert år for kontoret i Kanalens Kvarter 32. Den indeholder vores miljøprincipper, opgør vores grønne regnskab, laver status på sidste års handleplan og beslutter handleplanen for det kommende år. I 2018 dyrkede vi bl.a. spiseligt i vindueskarmene, lavede udstillinger om ”vegetar kød” og gode indeklimaplanter, lavede ”Byt en pære” og etablerede en planteø i Kanalen.

Andet. Indeklima er ikke ”kun” udluftning. Det er også et spørgsmål om planter – og nogle pottedplanter er bedre end andre. Det lavede vi en plakat og udstilling i vores vinduer om. Samtidig tog vi stiklinger af vædderløbere, som vi forærede væk. ABC arbejder på at stable en socialøkonomisk virksomhed på benene, der skal sælge klimavenlige planter og sammenplantninger i forskellige kreative genbrugskrukker. Projektet hedder ”VOKS”, og vi er tilknyttet ved at have plads i projektets tænketank.

SF inviterede os til at holde oplæg om ”Cirkulær økonomi og Delefællesskaber” på deres ”Rød cafe” - 15 deltog i arrangementet. Da boligområdet Tranemosegård i Brøndby skulle etablere et nyt miljøhus, trak de os ind for at hjælpe dem i gang. Som lokal NGO hjælper vi også andre lokale foreninger. De kan f.eks. låne vores mødelokale og vi hjælper også gerne med at kopiere deres materialer.

Da vi fik nyt logo med Verdensmålene, fik vi det trykt på T-shirts, køleskabsmagneter og drikkekrus, vi bl.a. kan bruge som gaver. Og så har vi naturligvis igen-igen ydet personlig rådgivning til borgere, der kiggede ind, ringede eller mailede, og vi har solgt fuglekasser, insekthoteller og en masse små solcelle-vippe-figurer, ligesom vi igen uddelte lommeaskebærere – og i kølvandet på vores film om fiskene, der dør af skodder i vandet, måtte vi købe 1.000 nye lommeaskebærere for at være sikker på, at kunne følge med efterspørgslen!

Alle er velkomne til at komme ind og få et praktik lommeaskebæger

5. Kulturøkologisk Forening (KØF)

I modsætning til ACA er KØF en medlemsforening. KØF har egen bestyrelse og bor sammen med ACA i Kanalens Kvarter. De ansatte i ACA er også sekretariat for KØF. Derfor kommer her en kort redegørelse for, hvad KØF lavede i 2018.

Bydiversitet. Det var KØF's ide at sætte farvestrålende lys på Kvickly gavlen og det blev indviet den 24. september.

Der kom flot lys på Kvickly gavlen

For tredje år i træk lavede KØF en "Bydiversitets plakat" med eksempler på udsmykninger i byen skabt inden for det senest år. Ganske interessant at se nogle af alle de kreative udsmykninger, borgerne har lavet i løbet af året. Der blev også arrangeret en cykeltur rundt til motiverne på plakaten.

For KØF er udsmykning af byen vigtig, men en kæphest for foreningen er også at udsmykningen skal vedligeholdes. Derfor er KØF vældig tilfreds med at kommunen har hørt bønnerne og afsat midler i budget 2019 til vedligehold af tunneller og kunst i det offentlige rum.

Store Vejleå Trampesti. Efter 7 år var tiden inde til at gentænke Trampestien, der bliver afkortet og udvidet med en "sløjfe" så man kan gå rundt inde i skoven ved golfbanen.

Årets lyspunkt 2018. Prisen er en anerkendelse til en, der har gjort en "ekstraordinær indsats for byen og fællesskabet. For 12. gang uddelte KØF prisen. I 2018 gik den til Ole Damsgård Olesen for hans indsats på Dyregården.

Ole fra Dyregården blev Årets lyspunkt

Skodder i naturen. Foreningen lavede et halvdrabeligt forsøg med skodder i og fisk fra Kanalen. Mange rygere smider deres skodder i Kanalgaden, hvorfra giftstofferne regner direkte ud i selve Kanalen. Derfor tog KØF fire glas med Kanalvand og kom 3 småfisk i hver. I det første glas kom et skod, to i det næste, tre i det tredje, og ingen skodder i det fjerde. Resultatet talte sit tydelige sprog. Efter bare 40 minutter var alle tre fisk i glasset med 3 skodder døde. Efter 1,5 time var de også døde i glasset med to skodder. Hen over natten døde fiskene også i glasset med bare et skod, mens de fortsatte med at leve i bedste velgående i glasset uden skodder. KØF konkluderede: Skodder i naturen er det rene gift! Lad være med at smide skodder udendørs!

Fisk og skodder er en livsfarlig kombi

Forsøget blev filmet og lagt på Facebook, sammen med en film, hvor de samlede 879 skodder på en 60 meter strækning i Kanalgaden. Filmen set hhv. 6.500 gange og 25.000. Ingen tvivl om, at de gjorde indtryk.

Solceller til Afrika. To nye solcelleanlæg til i alt kr. 42.175 donerede KØF til hhv. et hjem for piger i vanskelige situationer og et hjem for forældreløse børn i Uganda.

879 skodder på 60 meter!

Endvidere deltog KØF i "Grøn Dag", fortsatte bjørneklobekæmpelsen i Store Vejleådal uden gift, der har stået på siden 2003, og oplyste den store Klodemosaik på støjturen ved jernbanen under COP 24 i Polen, for at minde om mosaikkens budskab: "Globale aftaler - eller flere kloder". Som noget nyt besluttede KØF at bakke op om Biotopia, det nye demonstrations-, inspirations- og undervisningssted i Birkelundparken. Derfor mødes de en gang i måneden i sommerhalvåret i Biotopia, for at hjælpe med plejen, indsamling af frø, pasning af hegn og sørge for at info-skiltene er intakte mv.

Hele KØF's beretning kan ses på www.agendacenter.dk

KØF har to pladser i ACA's bestyrelse. Valgt til pladserne er Knud Dahn (Robinievej) og Mikkel Ellung Larsen (BO-VEST).

6. Økonomi og medarbejdere

At have en sund økonomi er grundlæggende for ACA. Vi kaster os ikke ud i noget, vi ikke økonomisk kan overskue, for gæld og dårlig økonomi vil tvinge os til at flytte fokus fra vores formål: **Det Bæredygtige Albertslund.**

Derfor tilpasser vi altid vores udgifter til vores indtægter, og prioriterer at have en fornuftig egenkapital. Det betyder omvendt ikke, at vi vil puge penge sammen. Pengene skal jo netop ud og arbejde for omstillingen til bæredygtighed.

I 2018 havde vi 3 faste medarbejdere. Det var Povl, Helene og Signe (på 30 timer). Samtidig havde vi flere timelønnede. Line, vores mangeårige hjemmesidetekniker, stoppede i årets løb, hvorefter Tage overtog opgaven, samtidig med at han er vores IT-support. Jens er vores faglige konsulent på naturområdet og Patrick handyman. Endelig havde vi en praktikant i nogle få uger og en skoleelev i erhvervspraktik.

ACA's grundfinansiering kommer dels fra varme-, affald- og vandtaksterne og dels fra skattemidler. Derudover har vi indtægtsdækket virksomhed og vi kan søge fondsmidler. Den indtægtsdækkede virksomhed udgjorde i 2018 kr. 302.000 eks. moms. Endvidere har vi en 3-årig bevilling fra Friluftsrådet på kr. 72.500 til projekt "10 % mere natur". Den løber i 2016-2019.

Økonomisk kom ACA ud af 2018 med et overskud på kr. 84.000 i forhold til, at vi havde budgetteret med et underskud på kr. 144.000. Resultatet er således kr. 228.000 bedre end budgetteret.

Alle kan søge ACA om økonomisk støtte til et lokalt miljøprojekt. Men for at være sikre på, at vi ikke kommer til at bevillige offentlige midler, vi har modtaget fra takster og skat, til projekter, som offentlige midler ikke må bruges til, opdeler vi efter aftale med

Albertslund kommune og i samarbejde med vores statsautoriserede revisor vores egenkapital i midler, vi selv har tjent og midler, der stammer fra takster og skat. Ved udgangen af 2018 stammer kr. 666.000 af den samlede egenkapital på kr. 668.000 fra midler, vi selv har tjent.

7. Handleplan 2019

Agenda Centerets årlige Handleplan tager udgangspunkt i de tre grundvilkår for bæredygtighed: **1. Vedvarende energi, 2. Kredsløb og 3. Bæredygtig kultur**, samt et **4. Tværgående** indsatsområde.

I 2019 vil vi have særlig fokus på FN's 17 Verdensmål.

ACA og FN's 17 Verdensmål

Som udgangspunkt vil vi have fokus på FN's Verdensmål de kommende 5 år. De 6 Verdensmål, der ligger tættest på Agenda Centeret, og som vi derfor vil prioritere, er:

1. Klima. 2. Forbrug og produktion. 3. Vand. 4. Energi. 5. Bæredygtige byer og lokalsamfund. 6. Livet på land.

Klima vil vi gennemgående have særlig fokus på i alle kommende 5 år. De øvrige mål vil vi hver især have i særlig fokus et år ad gangen. I 2019: Forbrug og produktion.

Vi skal sikre at større aktiviteter og kampagner inkluderer mindst 3 af de 17 Verdensmål.

1. Den Vedvarende energiby

Målet er, at Albertslund bliver en Vedvarende energiby. Derfor vil vi i 2019:

Have fokus på FN's Verdensmål om klima. Fremme ladestandere og el-biler. ”Skal du noget i Albertslund, så tag cyklen”-kampagne. Lave mindst 20 energitjek med termografering, medvirke i fbm. renoveringer, bidrage til kommunens klimastrategi, energispareplan og omstillingen til lavtemperaturfjernvarme.

2. Kredsløbsbyen

Målet er, at Albertslund skal være en kredsløbsby, hvor både organiske og uorganiske materialer recirkuleres. Derfor vil vi i 2019:

Have fokus på FN's Verdensmål om forbrug og produktion. Hjælpe borgere og boligområder med affaldssorteringen inde og ude, frem mod kommunens mål om 60 % genanvendelse i 2020. Fokus på Madaffald og tøj.

Undervise samtlige klasser i affaldssortering på Herstedlund skole. Tilbyde skoleklasser forløb i fht. skolernes Grønt Flag indsats.

Fortsætte samarbejde med Drivhuset, organisere de frivillige og sikre åbningstiden.

Udvikle "Biotopia" i Birkelundparken og "10 % mere natur i Albertslund" i det hele taget i samarbejde med Naturgruppen og frivillige. Lave et årshjul for Biotopia med arbejdsdage, Åbent hus, undervisning mm. Engagere flere borgere og boligområder i arbejdet med at skabe mere natur i byen. Få plantet flere træer. Genetablere Nemhaverne på Hyldagergrunden.

Fortsætte vandspareindsatsen for at fastholde det lave forbrug, men forskyde fokus til beskyttelse af grundvand (ingen sprøjtegifte og mindre trykimprægneret træ)

og til spildevand (færre kemikalier i kloakken og undgå (mikro)plast). Formidling omkring vandkredsløb, klimasikring og de Våde Enge. Få bioforgasset algerne/tangen i regnvandsbassinerne. Følge op på indsatsen omkring mindre affald i Kanalgaden. Udvikle samarbejdet med HOFOR.

3. Bæredygtig kultur

Målet er, at bæredygtighed bliver den almindelige norm i hverdagslivet, og at det bliver nemmere og en fordel at stræbe efter bæredygtighed. Derfor vil vi i 2019:

Skabe forståelse omkring FN's 17 Verdensmål og i regi af "I Love Albertslund" lave en plakatserie om dem. Udvikle vores Miljøskole med de 17 Verdensmål. Lave nyt ACA logo der forener Verdensmålene og Agenda Centeret.

Synliggøre, understøtte og udvikle nye lokale defællesskaber. Arrangere byttemarked på Birkelundgård, lave byttemarked i daginstitution og vedligeholde vores bog- og småtingsbyttereol. Bidrage til DN's nationale affaldsdag og lave "Spis-Din-By", "Økologisk mad", "Klima mad" og "Grønnere vaner".

4. Tværgående

Målet er, at der foregår Agendaarbejde i samtlige boligområder i perioden 2016-20. Derfor vil vi i 2018:

Samarbejde med et antal boligområder, der udgør mindst halvdelen af byens boliger. Fortsætte samarbejdet med Brugergruppen og Affalds- og Miljønetværket. Ugentligt opdatere vores hjemmeside, og lave artikler til beboerbladene og AP. Reetablere og vedligeholde oplevelser omkring Agenda Centeret, herunder skabe mere natur omkring Centeret. Være sekretariat for Kulturøkologisk Forening, og Netværket for Lokalt Agenda 21 arbejde i Danmark. Administrere midlerne i Tagsagsfonden. Udføre indtægtsdækket virksomhed og om muligt søge fondsmidler. Indgå i kommunale projektgrupper og lave ture for forvaltninger og nye kommunale medarbejdere. Udarbejde vores egen agendaplan og en mere fyldestgørende Handleplan 2019.

8. Bestyrelse og ansatte

Der er ni pladser i ACA's bestyrelse. De besættes af seks borgere og tre kommunale repræsentanter. Af de seks borgere vælges fire af Brugergruppen og to af KØF. De tre kommunale repræsentanter udpeges af Kommunalbestyrelsen.

Fra Brugergruppen:

- * Tove Jensen, Formand (VA 4 Syd)
- * Lars Bremer (AB Syd gård og række)
- * Rudi Tobisch (Godthåbsparken)
- * Birthe Yde Nielsen (Galgebakken)

Fra Kulturøkologisk Forening:

- * Mikkel Ellung Larsen (BO-VEST)
- * Knud Dahn (Herstedlund)

Udpeget af Kommunalbestyrelsen:

- * Leif Pedersen, Næstformand (SF)
- * Morten Bjørn (R)
- * Susanne Kremmer (Miljø- og Teknikforvaltningen)

Ansatte i Agenda Center Albertslund:

Povl Markussen	Centerledelse	markussen@agendacenter.dk
Helene Eskildsen	Centerledelse	eskildsen@agendacenter.dk
Signe Haarh Landon	Medarbejder	landon@agendacenter.dk
Jens Thejsen	Have- og landskabskonsulent	
Tage Jensen	IT-support og hjemmeside-teknikker	
Patrick Wilson	Handyman	

Bestyrelsen den 28. februar 2019

Kanalens Kvarter 32, 2620 Albertslund, tlf. 43 62 20 15

E-mail: albertslund@agendacenter.dk

www.agendacenter.dk

Facebook: Agenda Center Albertslund og I Love Albertslund